

...essent mon fill Feliciano aficionat a la fotografia...

Vilassar de Mar fa noranta anys

Entre la documentació que la família Sust i Mir ha anat cedint en aquest Museu Municipal hi ha la còpia d'una carta relacionada amb unes de les fotografies que aiximateix ens van ser donades. Ja havíem dit que Felicià Sust i Vives fou el pioner de la fotografia a Vilassar de Mar. El seu pare n'estava cofoi, va seleccionar-ne unes quantes i les va trametre a un cosí que havia anat a «les Amèriques». Avui, amb el permís familiar, copiem aquella carta, que ens ajudarà a entrar en situació, i reproduïm després les catorze fotografies amb els comentaris que les acompanyaven. Si diuen que una imatge val més que mil paraules, en el cas present podem gaudir d'ambdues fonts d'informació.—BAS.

Don Joan Alsina i Sust
Buenos Aires

Vilassar, 3 de juny de 1902

Estimat cosí: Sis anys i mig fa que ens acomiadarem, tal volta per no més tornar-nos a veure, i no obstant no haver-nos escrit cap carta durant tan llarg temps, són moltes les vegades que jo he pensat en tu, així com considero i crec ben bé que seran moltes les vegades que tu hauràs pensat en mi.

En posar la mà a la ploma per escriure't, no és per inaugurar una correspondència, tal volta inútil no havent-hi necessitat de noticiar res: és per complir un desig meu, que diverses vegades he tingut, i és que essent mon fill Feliciano aficionat a la fotografia, ha tret algunes vistes de la nostra benvolguda terra i veient-les he pensat en tu, en enviar-te-les, perquè podessis assaborir amb les vistes que t'enviés allò que no podràs assaborir davant de l'original. Però navegant mon fill Feliciano, resulta que són molt petites les estones que li queden vagatives per poder-ho fer, així és que per fer-les i recopilar-les s'ha necessitat temps i voluntat en fer-ho. Ja les tinc, ja les he recollides i en tenir-les juntes, te les envio per aquest mateix correu, amb un plec que he certificat per dirigir-te-les més assegurades. Hi ha fotografia que ha estat feta molt temps després d'haver tirat el clixé.

Les vistes que t'envio totes són del nostre poble. Són catorze, i són les següents: Campanar, carrer de l'Església, carrer de Sant Roc, part del carrer de Montserrat, Passeig i l'Almadrava, Plaça Pública, Circo Vilassanès, Casa de la Vila i Collegi comunal de Noies, Torre de Can Nadal, Convent i Collegi de les Monges Franciscanes, Collegi del senyor Monjo, Foment Vilassanès, Estació del Ferrocarril, i Capella del Cementiri.

Junt amb aquesta carta t'envio unes explicacions, observacions o aclariments sobre les vistes, per si tinguessis algun dubte o no et recordessis d'alguna cosa.

Crec que rebre això et serà grat i estaràs content i veuràs una prova que penso en tu.

Els meus fills: en Feliciano de segon oficial amb el vapor «Puerto Rico» en viatge des del 24 de maig cap a La Havana; en Mariano de pilot amb la per mi inoblidable corbeta «Habana» en viatge des del 26 de març cap a La Havana, fou embarcat pel nostre cosí Pauet; i en Joan i en Jaume, estudiant.

Tant jo com la meva dona us saludem a tots.

Rep la bona estimació que sempre t'ha professat ton cosí

Jaume Sust.

Explicacions que jo, en Jaume Sust i Alsina, faig sobre catorze vistes de Vilassar de Mar preses i fetes per mon fill Felicià, i que tirades avui tres de juny de l'any 1902 tinc el gust d'enviar a mon cosí en Joan Alsina i Sust.

1. Campanar.—És lo més típic del poble. Veient el campanar es veu la població. La vista és presa des de la part de xaloc d'ell, aproximadament a uns 60 metres, o sia des del fons de l'eixida de Can Mariano, casa ma sogra, eixida que és veïna i a la part d'amunt de l'eixida de l'Estudi del Comú. La teulada que ve per ell és la teulada del celler de Can Gendet i per tant entre aquesta teulada i el campanar hi ha el carrer de Sant Joan; la teulada més alta a la dreta del campanar és la de l'església, que quasi arriba a la cúpula de la mateixa i l'arbre que es veu a la part esquerra és un dels arbres que hi ha a la Plaça de l'Església.

VUE DE MER. CARRER DE LA EGLÉSIA.

2. Carrer de l'Església.—No hi és tot, per estar presa la vista de davant de Ca l'Antonet Bisa. És molt maco. Hi falta només que alguna persona per dar-li animació. Si el mires amb un monocle o una lupa hi veuràs els més petits detalls, com per exemple, els claus per la corda de la bugada i els cancamets per posar el ferro de les persianes. La primera casa que hi ha a mà dreta, és la casa de darrere Can Pau Marsal, propietat de la dona d'aquest i que avui hi viu ton germà n'Emilio. La segona porta, que davant hi ha una cadira d'aquelles antigues, o sia de fusta blanca amb el cul de tragella, és el barri de casa, el barri de Can Feliciano d'en Calafat. Al fons es veu la casa del carrer de Sant Joan anomenada a Can Carronis, avui de l'Almera. Aquesta vista és atraient o simpàtica per veure-hi el campanar i el frontis de l'església. La segona porta del carrer començant per la cantonada de la rectoria, que té les portes que s'obren cap al carrer, és a Can Gabriel, marit de la Nicolasa de ca l'oncle Peret. Avui hi ha un fanal de l'enllumenat públic a cada cantonada de l'església.

3. Carrer de Sant Roc.—També hi falta alguna persona per animar-lo, i tampoc no hi és tot perquè la vista és presa des del mateix cap del carrer part de Ponent. A mà esquerra, la primera casa de balcó és a Can Cau, o sia a casa ta germana Treseta. La que hi ha un velocípedo davant i que la pedra de la reixa arriba fins a terra és a casa. Notaràs que a Can Narra tenen el balcó i la casa més alta que abans no tenien. En el fons es veu a Ca la Carxana, casa del carrer de Sant Joan. La capella a l'esquerra de la finestra és la capella de sant Joan. Fanals de l'enllumenat públic al prendre la vista n'hi havia tres en tot el carrer, ara són quatre.

4. Part del carrer de Montserrat.—És el tros del carrer de Montserrat (abans «carrer de Detrás de la Iglesia») comprès entre el carrer de la Pau i la Riera dels Corders. Per tant a mà dreta la primera casa és a Can Pérez, la segona, d'aquest mateix, s'hi està la Cinta Anton; els dos portals i quatre reixes que segueixen eren a Can Pic, i que avui són d'en Cintet Nyol, en el primer hi viuen a Can Ponet, i en el segon el mateix Cintet Nyol. La reixa ampla del mig abans era un portal. Segueix després la casa que havia estat d'en Pau de ca l'oncle Peret, la casa de la Joana Bisa casada amb en Joanet Marsal i últimament a Can Bisa. La casa del carrer del Carme o dels Gitanos que se li comença a veure la reixa és a Can Peixerota. Els tres que hi ha al carrer són: el de l'esquerra el segon fill d'en Jeroni de Ca la Felipa, el del mig mon fill Feliciano, i el que és al portal l'Eutimio Pérez.

5. Passeig i Almadrava.—La casa que surt a mà esquerra i se'n veu només una mica, que és a la part de darrere i que dóna al Camí ral, que no la coneixes? Que no te'n recordes? Jo crec que sí. És aquella casa on nasques i on passares la infantesa. La del fons és a Can Ramalions. L'edifici d'a mà dreta i en primer terme és el magatzem de l'Almadrava. La mà i el rètol pintat que hi ha, indiquen que allà on era a Can Canà avui hi ha una fonda anomenada de «Las Flores». Com recordaràs, el Passeig és comprès entre a Can Ramalions i l'Almadrava, i avui hi ha palmeres al seu llarg, encara petites perquè hi van ser trasplantades l'any passat. El terreny pla del mig és el Camí ral. Els cinc que hi ha a la dreta del grup són cinc músics o cantors que venien de cantar al funeral d'en Jaume Berdaguer i anaven cap a l'estació, i els altres dos l'un és el fill d'en Joan Matamala i l'altre un fill d'en Francisco Vilà.

6. Plaça Pública.—Aquesta vista és presa des de mar, a uns 200 metres aproximadament de la vora de l'aigua. No deixis la lent i mira-ho bé i disfrutars de tots els detalls. La casa bonica que hi ha a mà esquerra és a Can Bassa, és a dir, la casa d'en Pere Sitges Bassa. És construïda allà on era a Can Tarrís i a Can Fèlix. Com veuràs segueix a Ca la Camanc (avui a Can Fava) i a Can Gracià. Els arbres que hi veus darrere són en aquell camp que hi ha darrere del carrer de Sant Pau. L'edifici gran que segueix és el que abans era farinera de Can Feliu i que avui continua essent propietat d'aquesta casa; és: a baix Cafè, al primer pis Casino, ambdós amb el títol de La Unió Vilassanesa. I a dalt l'Agrupació Catalanista, societat a la qual pertany el pal de la bandera que hi ha, on s'hissa la bandera catalana els dies de solemnitat per a Catalunya. Per darrere de l'Agrupació ja veus que guaiten el simpàtic campanar i la cúpula de l'església, i la xemeneia que es veu és la de quan abans era farinera. Notaràs l'edifici de la Plaça que hi ha el Foment, amb el pal de bandera quasi enfilat per la creu de Montcabrer. Les dues cases que vénen per Sant Vicenç de Burriac, la una és a Can Marcelo, llauner (fill d'en Josep de la Sènia de l'Anton) i l'última a Can Prim, barber. S'ensopagaven a passar dos carros que tapen un xic la vista, però donen animació. L'estacada del ferrocarril avui és un poc més prima i baixa i el romput que hi ha que ve per davant de Can Marcelo és el buit del pont del ferrocarril corresponent al carrer de Sant Joan. Les dues cases que hi ha a mà esquerra de l'edifici de la Plaça és a Ca l'Almera i a Ca l'Andí.

7. Circo Vilassanès.—És presa des de mig carrer de Sant Ignasi. Llàstima que el carrer de Sant Ramon no sia amb línia recta amb aquest, que la vista seria molt més bonica. El trencant que hi ha a mà dreta és el carrer de Santa Isabel, que va a parar al costat de la rectoria. Pel que es veu, al carrer dels Balcons són aficionats a l'aviram.

8. Casa de la Vila i Col·legi Comunal de Noies.—La Casa de la Vila bé la coneixeràs. L'exterior és de la mateixa manera de tota la vida. Aquella casa que hi ha al fons, d'una portallada i dues reixes, que agafa dos còssos, un edifici diferent de les altres cases, és l'estudi del Comú per a noies que s'inaugurà l'any passat per Sant Joan. Es va construir al lloc on hi havia dues cases rònegues, velles, que quan érem petits una era a Can Feliçó entre a Ca la Mort i a Can Dupet. Aquella dona que hi ha a la vorera amb els braços eixamplats és una criada que corria per no quedar retratada i anava en direcció a Can Pou, que és en aquella recolzada que si t'hi fixes bé veuràs, però el portal de la casa no es veu.

La Chiesa di S. Maria della Pace - La piazza del paese

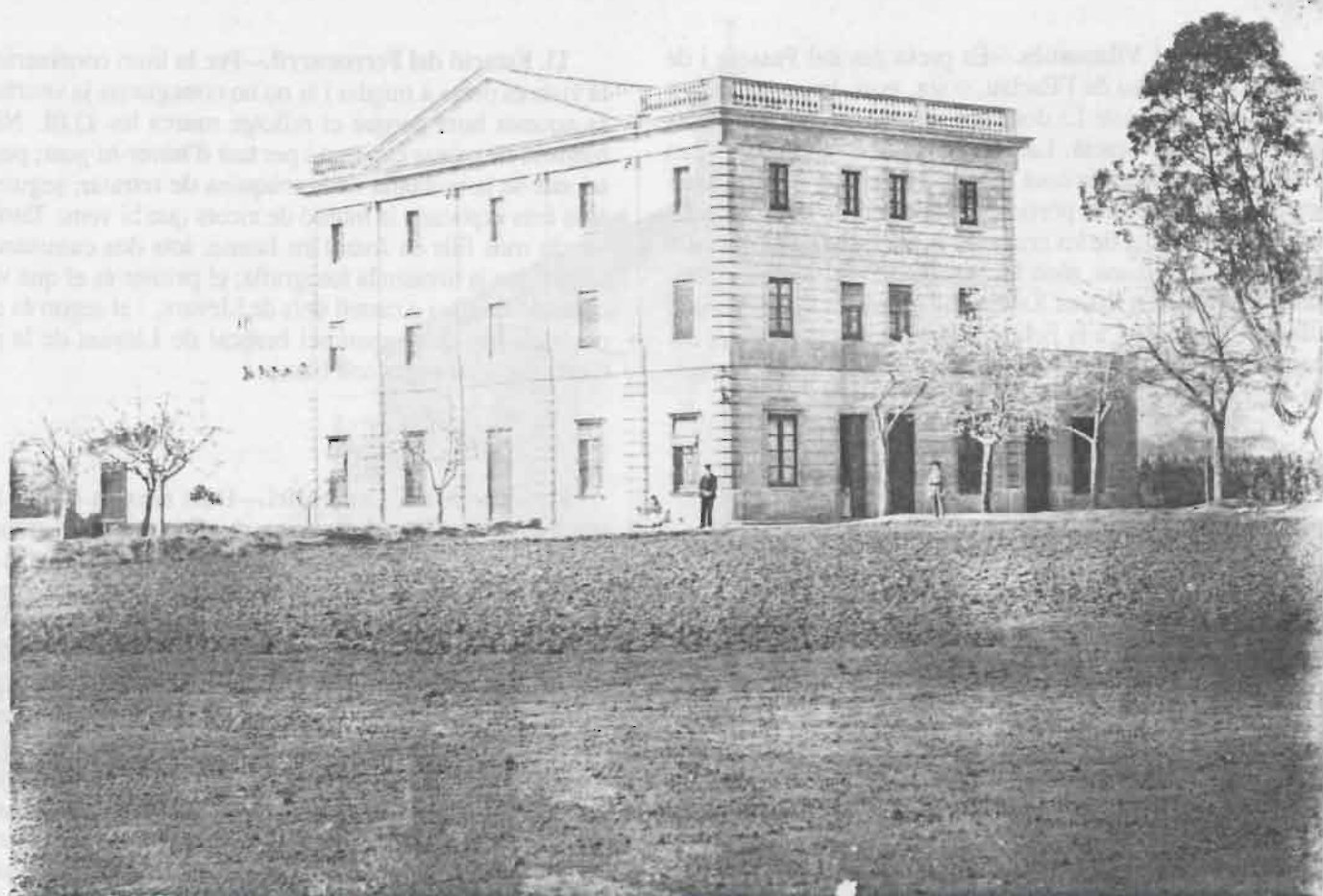

9. Torre de Can Nadal.—És presa des del ferrocarril i davant de Ca la Duana. La casa que es veu a mà esquerra primera del carrer de Darrere l'Hostal és a Cal Verat. Segueix l'hort de Can Nadal, i després el que hi ha com encanyissat sobre la paret és part de l'hort de Ca la Duana.

10. Convent i Col·legi de les Monges Franciscanes.—És al darrere del carrer de Sant Ramon. Entre l'estacada que es veu i la paret del convent hi passa el camí d'anar al cementiri. Els dos joves que es veuen són mos fills en Joan i en Jaume.

11. Col·legi del senyor Monjo.—No hi ha res que observar. Els dos que hi ha drets davant del col·legi també són mos fills en Joan i en Jaume.

12. Foment Vilassanès.—És presa des del Passeig i de davant de Can Pau de l'Esclau, o sia, avui, la casa veïna a Ponent de Can Bassa. La dona que acompanya una criatura és a l'hort de Can Gracià. La pila de coves és a l'hort de Can Fava, que avui tenen la casa llogada a un comerciant de patates. El qui dintre dels pòrtics ve pel cantó de la porta de la finestra i entremig de les criatures és el Noi Mas; el qui amb la mà toca la columna, mon fill Feliciano, i els tres que segueixen són el fill d'en Joanet Xalà, el fill gran d'en Vilà i el segon fill d'en Jeroni de Ca la Felipa. Llàstima que la palmera del costat del fanal sia morta. Avui ja n'hi ha una altra de la mateixa alçada que les altres.

13. Estació del Ferrocarril.—Per la llum coneixeràs que la vista és presa a migdia i si no ho coneguessis ja veuràs que és aquesta hora perquè el rellotge marca les 12.01. No era moment de passar cap tren i per tant d'haver-hi gent; però en adonar-se la quitxalla de la màquina de retratar, seguiren, i aquí tens explicada la munió de xicots que hi veus. També hi veuràs mos fills en Joan i en Jaume, tots dos caminant, no sabent que ja tiressin la fotografia; el primer és el que ve pel cantó de l'anunci o cartell dels de Llevant, i el segon és el del mig dels tres que venen pel brançal de Llevant de la porta d'entrada i que porta coll blanc.

14. Capella del Cementiri.—Dels nínxols que hi ha al costat de la capella en diuen hipogeus. Són molt més grans que els altres. Si te'ls mires amb una lupa, de tots llegiràs el nom de sos propietaris. El primer de mà dreta al costat de la capella és el de Can Nyol; el segon, que el tapa el xiprer, és el de l'Harines; el tercer que ve entre xiprer i xiprer és el meu, i el que segueix que pel mig hi ve el xiprer és el de mon cunyat. A la part esquerra al costat de la capella, el primer és d'en Sitges Bassa; el segon, de Ca la Duana; el tercer, de Can Calafat; el quart, de Can Pau Calafat; i el cinquè d'en Pau Cabrera. El panteó que hi ha l'àngel és el de Ca la Droga, col·locat arran i part d'amunt del camí que condueix de l'entrada del Cementiri a la Capella. En aquesta vista hi falta una cosa: hi falta que s'hi veiés en Bassa sagristà, que hi podia ben ser perquè era al Cementiri en el moment que es va prendre la vista.

Nota: Les dates que hi ha a les fotografies indiquen el dia que es va prendre la vista o tirar el clixé.

